

ADJECTIVE PRONOMINALE INTEROGATIVE ȘI RELATIVE CA PROADJECTIVE – O CERTITUDINE?

1. Preliminarii

1.1. Adjectivul pronominal

Pentru definirea și caracterizarea adjectivului, gramaticile noi au în vedere aspecte semantice, morfologice și sintactice deopotrivă. Adjectivul se caracterizează: **semantic**, prin calitatea de a exprima *însușiri sau proprietăți*¹ ale entităților, acționând asupra extensiunii referenților desemnați prin substantiv; **morfologic**, prin flexiune în funcție de gen, număr și caz și, uneori, prin categoria gradelor de intensitate/comparație², și **sintactic**, prin necesitatea unui termen regent substantiv sau substituit al substantivului, cu care se și acordă, ceea ce dovedește că „la adjectiv funcția sintactică depinde de *context*” (Dimitriu 1999 I, p. 18). Astfel, în gramatica limbii române se disting trei tipuri de adjective: *propriu-zise, pronominale și cantitative*.

„Pronumele demonstrative, posesive, interogative-relative, nehotărâte, negative și de întărire au valoare de adjective atunci când însoțesc un substantiv și se acordă cu el în gen, număr și caz” (GLR 1966, p. 114), de aceea sunt numite **adjective pronominale**. Conform *Gramaticii Academiei*, acestea „aparțin clasei adjectivului numai datorită acordului cu substantivul, dar semantic și flexionar se încadrează în clasa pronumelui” (GALR 2015 I, p. 189–191), deci „au trăsături comune atât cu adjectivele, cât și cu pronumele corespondente, dar, în același timp, se deosebesc de fiecare în parte” (*ibidem*, p. 189)³.

Potrivit lui Corneliu Dimitriu, adjectivele pronominale sunt „cuvintele nenotionale ce transmit informație gramaticală de tip determinativ (apropierea sau depărtarea de vorbitor, posesia, cunoașterea în măsură redusă etc.” (Dimitriu 1999 I, p. 224).

¹ Însușirile sau proprietățile exprimate prin adjective pot viza: forma, dimensiunea, greutatea, volumul, culoarea, cantitatea, temperatura, gustul, prețul, fizicul, profilul moral, materia, elementele componente, originea sau posesorul acestora (vezi Constantinescu-Dobridor 1974, p. 63).

² Corneliu Dimitriu (1999 I, p. 185) atrage atenția, pe bună dreptate, că trebuie făcută deosebire între *gen, număr și caz*, pe de o parte, și *categoria comparației*: la adjectiv, genul, numărul și cazul sunt *pur formale* în sensul că acestea sunt rezultatul *acordului* cu substantivul determinat, iar comparația este caracterizată prin conținut. Deci, la adjective nu se poate vorbi de gen, număr și caz categoriale (vezi Gruță 1981, p. 13).

³ Pentru asemănările, respectiv deosebirile dintre adjectivul pronominal, adjectivul propriu-zis și pronume, vezi GALR 2015 I, p. 189–191.

Lingvistul subliniază că informația de tip determinativ *diferă* de cea semantică și de cea stilistică, dar și de cea gramaticală de tip categorial (caz, timp, diateză etc.) și de tip raportual (inerență, coordonare, subordonare etc.). În consecință, chiar dacă au aproape aceeași formă ca pronumele corespondente (când există diferențe acestea sunt minore), ca semnificație „adjectivele pronominale se depărtează sensibil de adjective, ele neexprimând însușiri propriu-zise, ci diverse aspecte ale determinării (apropiere, depărtare (de vorbitor), caracter nehotărât etc.)” (Neamțu 2014, p. 82).

1.2. Proadjectivul

După cum reiese din cele prezentate anterior, unele cuvinte din limba română au trăsături specifice mai multor clase. Acesta este și motivul pentru care gramaticile noi deosebesc două tipuri de clase de cuvinte, *clase lexico-gramaticale* și *clase semantico-funcționale*, propunând, totodată, și alte criterii de clasificare a cuvintelor limbii, pe lângă cele semantice, sintactice și flexionare. Criteriile puse pe primul plan de aceste gramatici sunt criteriul *semantic* și cel al *posibilităților combinatorii*⁴, criterii pe baza cărora GALR (2015 I, p. 57) organizează cuvintele limbii în **clase semantico-funcționale**.

Printre clasele semantico-funcționale se numără și **clasa proformelor**, clasă reprezentată de „cuvinte lipsite de referință proprie, care își procură referința contextual, în contextul lingvistic, prin legarea de un component plin referențial, numit sursă referențială” (DȘL, s.v. *proformă*).

Referința este procesul care face posibilă legarea unei expresii lingvistice de un obiect ce aparține lumii sau de un model mental al lumii, deci, cu alte cuvinte, este „relația dintre semne și realitate” (*ibidem*, s.v. *referință*). J. C. Milner (1982, *apud* Munteanu 2006, p. 44) vorbește despre două tipuri de **referință**: *virtuală* și *actuală*. *Referința virtuală* se traduce prin „semnificația lexicală a unei expresii verbale”, iar *referința actuală* este „referentul pe care îl atribuim acestei expresii”, ceea ce înseamnă că aceasta din urmă se activează numai în întrebuintare. Opoziția evidențiată de Milner apare inițial, în alți termeni, la Eugen Coșeriu (1978, p. 56 și urm.; vezi și Nica 1988, p. 44–62; 2011), care distinge în primă etapă două tipuri fundamentale de **semnificat/înțeles**: *lexical* și *categorial*, iar apoi la G. G. Neamțu (2009, p. 25), care opune **radicalul categorial** celui *lexical*. Prin *radical categorial* lingvistul clujean face referire la „semantica proprie” a unui cuvânt non-referențial; *radicalul lexical* este „ceea ce semnifică un cuvânt ca realitate extralingvistică”.

Denis Apothéloz (1995, p. 106, *apud* Munteanu 2006, p. 48) notează că unele expresii lingvistice nu sunt autonome din punct de vedere referențial, deci nu-și pot stabili independent referentul, ci au nevoie de o trimitere intralingvistică sau extralingvistică. Ceea ce deducem din teoria lui Apothéloz este că la unele cuvinte referința virtuală este suficientă pentru a identifica referentul/referința actuală, în timp ce altele își obțin referentul/referința actuală *asociind* propria referință virtuală cu

⁴ Posibilitățile combinatorii sau sintactice reprezintă un criteriu general de clasificare a cuvintelor. Orice unitate lexicală dintr-o limbă poate fi integrată într-un enunț, în timp ce flexiunea nu caracterizează decât unele părți de vorbire.

cea a expresiei referențiale la care fac trimitere (sursa referențială). Deci, sursa îi împrumută elementului nonautonom referențial propria referință, dându-i astfel posibilitatea de a dobândi și el referință actuală/referent. În termenii propuși de lingvistul clujean, acest proces se explică astfel: „radicalul categorial are «în spate» un radical lexical, sursa lui referențială” (Neamțu 2009, p. 25).

În cadrul clasei proformelor, cuvintele care își procură referința de la un *adjectiv calificativ*⁵, deci plin referențial, se grupează în subclasa *proadjectivelor*.

Dacă în prima fază se știa despre proadjective doar că sunt substitute (Manoliu Manea 1968, p. 21, 31, 32, 209), acestea au fost identificate mai apoi cu *adverbele substitute cu orbită adjectivală* (Nica 1988, p. 125). Cea care acordă atenție specială proformelor în discuție este Maria Vulișici Alexandrescu, lingvista definind proadjectivele drept cuvinte care nu au un conținut semantic particular, ci unul virtual, precizat în context prin conexiune anaforică, „antecedentul” constituind sursa lor semantică, și care înlocuiesc un adjectiv calificativ (vezi Vulișici Alexandrescu 1997–2000, p. 7; 2001, p. 472; 2002; 2010; 2015, p. 666–671). Altfel spus, proadjectivele sunt „substitute cu valoare categorematică de adjectiv” (Dîrul 2009, p. 141) întrucât „nu au înțeles lexical propriu, dar au înțeles categorial-adjectiv” (Vulișici Alexandrescu 2002, p. 154).

Despre „proforme adjectivale”⁶ GALR menționează că sunt proforme realizate prin adjective care „codifică descrieri sau calificări ale unor entități din cadrul de comunicare (*asemenea* om, *atare* situație, *anume* problemă)” GALR 2015 I, p. 182–183); întrucât trimit la un antecedent adjectival calificativ de la care își iau referința, acestea se mai numesc și „adjective anaforice”.

Inventarul de proadjective întocmit de Maria Vulișici Alexandrescu este format din opt grupe de cuvinte (folosite în contexte clare): *așa, asemenea, astfel, atare; altfel; cum, precum, oricum, nicicum, altcum, altcumva; (de ...) ce; ce* (exclamativ); *la; niște, careva; cât*, fiind mai bogat decât cel din GALR, care este reprezentat de formele: *asemenea, așa, atare, anume, astfel (de), altfel (de), gata*. Din punctul nostru de vedere, sunt susceptibile de a fi incluse printre proadjective mai multe adjective pronominale, însă în cele ce urmează ne oprim asupra adjectivelor pronominale interogative și relative.

2. Adjective pronominale interogative și relative ca *proadjective*

Tradiționala clasă a *adjectivelor pronominale* este formată, după părerea noastră, din două grupe:

⁵ *Adjectivul calificativ* sau *propriu-zis* exprimă numai caracteristicile calitative ale entităților, intrând în opoziție cu adjectivele pronominale și cu cele cantitative.

⁶ Spre deosebire de GALR, DȘL nu pune semnul egalității între „proforme adjectivale” și „proadjective”, aspect cu care suntem și noi de acord. Delimitarea acestora se face după două criterii diferite: *clasa morfologică prin care se realizează proforma*, respectiv *natura morfologică a sursei*. Considerăm că *proforme adjectivale* sunt acele proforme realizate prin adjective, iar *proadjectivele* sunt proforme care „stau pentru” adjective. În ceea ce ne privește, în clasificarea proformelor acordăm întâietate celui de-al doilea criteriu, adică naturii morfologice a sursei.

a. *adjective pronominale de tip I*: sunt reprezentate de adjectivele pronominale de *întărire*, respectiv, de cele *posesive*. După cum subliniază G. G. Neamțu, aici *pronominal* „nu înseamnă «provenit din pronume» (cum este la toate celelalte adjective «pronominale», ci înseamnă că este și pronume” (Neamțu 2011, p. 136). Caracterul pronominal este dovedit de persoana și numărul specifice pronomelor, iar cel adjectival se justifică prin acord;

b. *adjective pronominale de tip II*: aici se înscriu adjectivele pronominale demonstrative, nehotărâte, negative, interogative și relative. Despre acestea se susține că și-au pierdut calitatea de *substitut al numelui*⁷ în urma adjectivizării.

Întrucât adjectivele pronominale de tipul I sunt și pronume, iese din discuție încadrarea lor în subclasa proadjectivelor. În legătură cu celelalte adjective pronominale, tipul II, se ridică întrebarea dacă într-adevăr și-au pierdut calitatea de substituite. În cazul în care și-au păstrat calitatea originală, cea de proforme, se naște o nouă întrebare: adjectivele pronominale substituie un substantiv, altul decât cel determinat, sau își schimbă direcția de substituție, substituind un adjectiv calificativ?

Acceptând că atunci când determină un substantiv, deci au orbită adjectivală (aspect de care dă socoteală denumirea), *adjectivele pronominale* își procură referința de la un adjectiv **calificativ** (deci din punct de vedere semantico-funcțional sunt **proadjective**), ne propunem să vedem dacă adjectivele pronominale interogative și relative funcționează sau nu ca proadjective. În acest sens, în cele ce urmeză ne vom ocupa de formele *ce*, *care* și *cât* (*câtă*, *câți*, *câte*).

Tradiția gramaticală îl definește pe *ce* drept pronume/adjectiv pronominal, însă, când apare în *enunțuri exclamative*⁸, statutul său este unul destul de controversat, dovadă fiind noile valori morfologice pe care i le atribuie unii cercetători (Neamțu 2011, p. 188; Vulișici Alexandrescu 2004): (*pro*)*adjectiv* și (*pro*)*adverb*. Potrivit lui G. G. Neamțu, *ce* exclamativ intră în componența a patru tipuri de structuri (Neamțu 1985, p. 108):

I. *ce* + substantiv: *Ce curaj au unii!*

II. *ce* + *mai* + verb/substantiv: *Ce se mai plânge!*; *E de necrezut ce mai scandal a făcut!*

III. *ce* + *de* + substantiv: *Ce de mure a cules!*

IV. *ce* + adjectiv (adverb): *Ce voioasă alerga!*; *Nici nu știi ce mult ține la voi!*

Întrucât analizăm capacitatea adjectivelor pronominale de a fi proadjective, în momentul de față ne aplecăm numai asupra structurilor în a căror alcătuire intră un substantiv (nearticulat, fără valoare de interjecție⁹), adică I, II și III.

I. În prima structură, observăm că *ce* determină substantivul postpus aflat în contiguitate directă cu el. În calitate de *adjectiv*¹⁰ *pronominal exclamativ*, acesta

⁷ Corneliu Dimitriu (1999 I, p. 283) certifică pierderea calității de nume a adjectivelor pronominale: „numai pronumele substituie nume, nu și adjectivele pronominale”.

⁸ Conform GALR 2015 (II, p. 29), „enunțurile exclamative aparțin construcțiilor de tip afectiv și exprimă o stare afectivă a locutorului în legătură cu un eveniment care l-a emoționat, l-a surprins, l-a nemulțumit etc.” Relativele exclamative „rezultă din trecerea unei propoziții exclamative din vorbirea directă în vorbirea indirectă” (GALR 2015 I, p. 288; vezi și Pană Dindelegan *et alii* 2010, p. 23).

⁹ Vezi substantivele convertite în interjecții în GALR 2015 I, p. 677–668.

substituie un adjectiv¹¹ cu sens calificativ, aspect sesizat încă de acum trei decenii de G. G. Neamțu (1984, p. 462):

Ce_i casă (are)! → Are o casă mare_i.

Ce_i vreme (e)! → E vreme rea_i.

Ce_i gânduri (îl pândesc)! → Îl pândesc gânduri negre_i.

Dacă substantivul este urmat de un adjectiv calificativ lucrurile se complică:

Ce casă mare (are)!

Ce vreme urâtă (e)!

Ce_i gânduri negre îl pândesc!

Încadrarea formei *ce* este aici la granița dintre proadjectiv și proadverb. Profesorul clujean demonstrează, aducând argumente solide, că structura *ce* + substantiv + adjectiv (a) este diferită de *ce* + adjectiv + substantiv (*ibidem*, p. 462–463) (b):

a. *Ce casă mare (are)!*

b. *Ce mare casă (are)!*

Dacă în (b) exclamativul poate fi substituit cu *cât de* – *Cât de mare casă (are)!* – același lucru nu este posibil în (a) – **Cât de casă mare (are)!*

Analizând pentru structura (a) contextele cu determinant neadjectival (1), *Ce oameni de viață!*, G. G. Neamțu observă că, în mod evident, *ce* determină substantivul:

i. *ce oameni*

ii. *ce de viață

Această observație îi dă dreptul cercetătorului de a afirma că și în contextele cu determinant adjectival (2), *ce* determină substantivul coprezent, deci stă pe poziția atributului:

Ce casă mare (are)!

Tot pe poziția atributului stă și determinantul adjectival, respectiv cel neadjectival:

a1. *Ce oameni de viață!*

a2. *Ce casă mare (are)!*

Observăm că avem de-a face cu o *dublă exprimare*¹² a funcției sintactice de atribut, adică poziția sintactică se realizează, în cadrul aceleiași propoziții, prin două cuvinte care au același referent. Se dovedește, așadar, că unitatea lexicală *ce*

¹⁰ *Ce* este invariabil, motiv pentru care forma sa nu permite ca acordul (în gen, număr și caz) să fie vizibil la nivelul expresiei. Totuși, calitatea sa de adjectiv poate fi probată prin substituirea cu *cât*, *câtă*, *câți*, *câte*.

¹¹ Deși nu este precizat, substituitul poate fi reprezentat și de locuțiuni (adjectivale): *Ce_i casă (are)!* → *Are o casă [de vis]_i.*

¹² **Dubla exprimare** a unei funcții sintactice nu reprezintă o noutate, fenomenul dublei exprimări a complementului direct, respectiv indirect fiind acceptat de gramatica limbii române (vezi Guțu Romalo 1973, p. 165–167 și 177–178).

din structura (a) este un proadjectiv : **Ce_i casă mare_i (are)!**, G. G. Neamțu afirmând că „*ce* + substantiv + adjectiv” se evidențiază ca expansiune a stucturii «*ce* (exclamativ) + substantiv»” (Neamțu 1984, p. 263).

În concepția Mariei Vulișici Alexandrescu, structura (a) reprezintă o variantă pentru (b), motiv pentru care *ce* este considerat proadverb. E drept că în structura (b) lexemul *ce* este proadverb (substituie un adverb cantitativ), dar calitatea sa de proadjectiv în (a) este de necontestat. Ca proadverb, *ce* se subordonează adjectivului care, la rândul său, se subordonează substantivului:

Ce mare casă (are)!

Pe fondul acestei interpretări, cercetătoarea afirmă că exclamativul din structura **ce** + *substantiv* „conține, în același timp”¹³ [subl. n. – A.B.T.], și un adjectiv, și un adverb de tipul „foarte” (Vulișici Alexandrescu 2002, p. 155). În ceea ce ne privește, opinăm că exclamativul din enunțul **Ce casă!** poate însemna, de exemplu, *foarte mare, uriașă* sau *de vis*, deci ca „proadjectiv al calificării la superlativ” (Vulișici Alexandrescu 2015, p. 669) *ce* nu este cumulant.

II. Apariția în structură a adverbului *mai* (**ce** + *mai* + substantiv) nu schimbă statutul semantico-funcțional de proadjectiv al exclamativului *ce*: **Ce_i mai oaspeți avem!** → *Avem oaspeți deosebiți*. Întrucât *mai* este un *adverb particulă* (Nica 1988, p. 144–155), adică fără autonomie sintactică.

III. Ultima structură cu substantiv în componență, **ce** + *de* + *substantiv*, ridică și ea destule probleme de interpretare. Suntem de acord cu G. G. Neamțu (1984, p. 462–463) care afirmă că acest *de* nu este echivalent cu cel din structurile cu legătură inversă, de la stânga la dreapta (*atât de, grozav de* etc.) întrucât postpoziția *de* este urmată obligatoriu de adverb (*atât de bine*) sau de adjectiv (*atât de bună*) și precedată exclusiv de un adverb (*atât de*), iar aceste caracteristici lipsesc grupării *ce de*. Cercetătorul arată că interpretarea ca structură eliptică nu este fondată și concluzionează că *de* din structura analizată este „un determinant cantitativ adjectival, echivalent semantic al adjectivului *mult*” (*ibidem*, p. 463). Astfel, *ce* nu mai intră în relație cu substantivul din structură, ci cu cantitativul *de*, deci este proadverb: **Ce_i de_i lume a venit!** → **Ce_i multă_i lume a venit!** → *A venit foarte multă lume*.

Interpretarea ca proadjectiv a exclamativului *ce* din structurile analizate trebuie extinsă și asupra:

1. relativului exclamativ:

Nu-ți poți imagina ce_i oameni sunt! → *Sunt oameni invidioși_i.*
Nici nu știi ce_i mai mașină și-a luat! → *Și-a luat o mașină scumpă_i.*

2. interogativului exclamativ:

Ce_i plăcinte ai făcut, bunico?! → *Ai făcut plăcinte delicioase_i.*
Ce_i mai minciuni spui acolo?! → *Spui minciuni gogonate_i.*

¹³ O astfel de proformă ar putea fi numită *cumulantă*?

Dacă în contexte exclamative calitatea de proadjectiv a adjectivului pronominal *ce* se confirmă, statutul semantico-funcțional al lui *ce* neexclamativ (interogativ propriu-zis, relativ propriu-zis și interogativ-relativ) se află în aceste situații în următoarele trei contexte:

1. interogativ propriu-zis: *Ce_{ij} filme îți plac?* → *Îmi plac filmele polițiste/[de groază]_j.*
2. relativ propriu-zis: *Cumpăr ce_{ij} ciocolată îmi place.* → *Îmi place ciocolata amăruie_i/Heidi_j.*
3. interogativ-relativ: *Spune-mi ce_{ij} cutie alegi.* → *Aleg cutia albastră_i/doi_j.*

În toate enunțurile de mai sus, *ce* stă pe poziția atributului, funcție sintactică primară sau funcția-bază a adjectivului. Dacă din punct de vedere funcțional nu există controverse, sub aspect semantic statutul lui *ce* este discutabil, deoarece acesta poate trimite la un adjectiv, la un substantiv sau la un numeral. Situația este una problematică dacă avem în vedere faptul că clasificarea proformelor se face, în primul rând, după clasa morfologică în care se situează sursa semantică. Cu alte cuvinte, ne punem întrebarea în care subclasă de proforme vom încadra adjectivul pronominal neexclamativ *ce*: proadjective, prosubstantive sau pronumerale?

Că adjectivul pronominal *ce* nu și-a pierdut calitatea de substitut este evident, însă a da un verdict cu privire la tipologia proformei este imposibil în afara contextului.

În aceeași situație este și adjectivul pronominal *care*:

1. interogativ propriu-zis: *Care_{ij} număr e al tău?* → *Numărul necunoscut_i/zece_e e al meu.*
2. relativ propriu-zis: *Care_{ij} tramvai vine primul, pe acela îl iei.* → *Vine tramvaiul 101_i/roșu_j.*
3. interogativ-relativ: *Te întreb care_{ij} mașină e mai ieftină.* → *Mașina mov_i/Ford_j este mai ieftină.*

Adjectiv pronominal interogativ/relativ este și forma *cât* (*câtă, câți, câte*). *Cât* (*câtă, câți, câte*) apare ca:

1. exclamativ propriu-zis: *Câtă_i lume a venit!*
2. exclamativ-interogativ: *Câte_i pere ai cumpărat?!*
3. exclamativ-relativ: *Să fi văzut câtă_i înghețată a mâncat!*
4. interogativ propriu-zis: *Câte_i mere ai mâncat?*
5. interogativ-relativ: *M-a întrebat câți_i struguri doresc.*
6. relativ propriu-zis: *Cheltuiește câți_i bani vrea.*

În gramatica limbii române, se acceptă că adjectivele pronominale exclamative – *cât, câtă, câți, câte* – au sens cantitativ (Neamțu 1984, p. 464; Vulișici Alexandrescu 2015, p. 669):

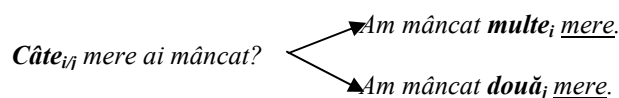
Câtă_i lume a venit! → *A venit multă_i lume.*

Câte_i pere ai cumpărat?! → *Ai cumpărat puține_i pere.*

Să fi văzut câtă_i înghețată a mâncat! → *A mâncat multă_i înghețată.*

Maria Vulișici Alexandrescu le include fie la „pro-adjective ale cuantificării nedefinite din sfera «puținului» sau a «multului»” (*ibidem*), fie la pronumerale

(*ibidem*, p. 672), încadrarea într-o anume subclasă de proforme datorându-se bineînțeles contextului:

3. Concluzie

Când determină un substantiv, adjectivele pronominale *ce*, *care* și *cât* (*câtă*, *câți*, *câte*), dar și altele, își păstrează calitatea de substitute, adică sunt proforme. Ca proforme, acestea sunt lipsite de un conținut semantic particular, dar au un conținut semantic virtual, care se precizează în context (prin conexiune anaforică) sau în situația de comunicare (deictic). În funcție de elementul la care trimit și de la care își procură referința, adjectivele pronominale interogative și relative sunt, din punct de vedere semantico-funcțional, proadjective, prosubstantive sau pronumerale.

BIBLIOGRAFIE. SIGLE

- ALLRO = „Analele Universității din Oradea”. Fascicula Limba și Literatura Română, Oradea, I, 1991 și urm.
- Apothéloz 1995 = Denis Apothéloz, *Rôle et fonctionnement de l'anaphore dans la dynamique textuelle*, Genève, Librairie Droz, 1995.
- Constantinescu-Dobridor 1974 = Gh. Constantinescu-Dobridor, *Morfologia limbii române*, București, Editura Științifică, 1974.
- Coseriu 1978 = Eugenio Coseriu, *Gramática, Semántica, Universales. Estudios de lingüística funcional*, Madrid, Gredos, 1978.
- Dimitriu 1999 = Corneliu Dimitriu, *Tratat de gramatică a limbii române*, I. *Morfologia*, II. *Sintaxa*, Iași, Editura Institutul European, 1999.
- Dîrul 2009 = Alexandru Dîrul, *Probleme de structură a limbii tratate din perspectiva gramaticii explicative (studii și materiale)*, Chișinău, f.e., 2009.
- DR, s.n. = „Dacoromania”, serie nouă, Cluj-Napoca, I, 1994 și urm.
- DȘL = Angela Bidu Vrănceanu, Cristina Călărașu, Liliana Ionescu Ruxăndoiu, Mihaela Mancaș, Gabriela Pană Dindelegan, *Dicționar general de științe. Științe ale limbii*, București, Editura Științifică, 1997.
- GALR 2005 = *Gramatica limbii române*, I. *Cuvântul*, II. *Enunțul*, București, Editura Academiei Române, 2005.
- GLR 1966 = *Gramatica limbii române*. Ediția a II-a revăzută și adăugită. Tiraj nou, vol. I-II, București, Editura Academiei Române, 1966.
- Gruică 1981 = G. Gruică, *Acordul în limba română*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1981.
- Guțu Romalo 1973 = Valeria Guțu Romalo, *Sintaxa limbii române. Probleme și interpretări*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1973.
- Înspre și dinspre Cluj = *Înspre și dinspre Cluj. Contribuții lingvistice. Omagiu Profesorului G. G. Neamțu la 70 de ani*. Coordonator: Ionuț Pomian. Editor: Nicolae Mocanu, Cluj-Napoca, Editurile Argonaut și Scriptor, 2015.

- LR = „Limba română”, București, I, 1952 și urm.
- Manoliu Manea 1968 = Maria Manoliu Manea, *Sistematica substitutelor din limba română contemporană standard*, București, Editura Academiei Române, 1968.
- Milner 1982 = Jean-Claude Milner, *Ordre et raisons de langue*, Paris, Seuil, 1982.
- Munteanu 2006 = Mihaela Munteanu, *Semantica textului și problema referinței nominale*, Cluj-Napoca, Editura Accent, 2006.
- Neamțu 1984 = G. G. Neamțu, *Pronume, adjective pronominale și adverbe exclamative*, în LR, XXXIII, 1984, nr. 6, p. 461–465.
- Neamțu 1985 = G. G. Neamțu, *Cuvinte relative-exclamative*, în LR, XXXIV, 1985, nr. 2, p. 108–113.
- Neamțu 2009 = G. G. Neamțu, *Mijloace de marcare în expresie a înțelesului categorial în română*, în G. G. Neamțu, Ștefan Gencăraș, Adrian Chircu (editori), *Limba română – abordări tradiționale și moderne. Actele Colocviului internațional organizat de Catedra de limba română și Departamentul de limbă, cultură și civilizație românească, Facultatea de Litere, Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca, 19–20 octombrie 2007*, Cluj-Napoca, Presa Universitară Clujeană, 2009, p. 23–37.
- Neamțu 2011 = G. G. Neamțu, *Câteva observații privind sintagmele posesive/genitivale cu „al” în limba română*, în Oliviu Felecan, Daiana Felecan (coord.), *Confluente lingvistice și filologice*, Cluj-Napoca, Editura Mega, 2011, p. 127–146.
- Neamțu 2014 = G. G. Neamțu, *Teoria și practica analizei gramaticale. Distincții și... distincții*. Ediția a patra, Pitești, Editura Paralela 45, 2014.
- Nica 1988 = Dumitru Nica, *Teoria părților de vorbire. Cu aplicații la adverb*, Iași, Editura Junimea, 1988.
- Pană Dindelegan et alii 2010 = Gabriela Pană Dindelegan, Adina Dragomirescu, Isabela Nedelcu, *Morfosintaxa limbii române. Sinteze și exerciții*, București, Editura Universității din București, 2010.
- Vulișici Alexandrescu 1997–2000 = Maria Vulișici Alexandrescu, *Numele predicativ exprimat prin adverb*, în ALLRO, V–VIII, 1997–2000, p. 5–14.
- Vulișici Alexandrescu 2001 = Maria Vulișici Alexandrescu, *O posibilă valoare morfologică a lui „CUM”*, în ALLRO, IX. Volum omagial, 2001, p. 471–473.
- Vulișici Alexandrescu 2002 = Maria Vulișici Alexandrescu, *Cu privire la „pro-adjective”*, în ALLRO, X, 2002, p. 153–158.
- Vulișici Alexandrescu 2004 = Maria Vulișici Alexandrescu, *CE – dificultăți de încadrare morfo-sintactică*, în ALLRO, XII, 2004, p. 20–28.
- Vulișici Alexandrescu 1997–2010 = Maria Vulișici Alexandrescu, *Despre proforme în GALR*, în DR, s.n., XV, 2010, nr. 1, p. 18–23.
- Vulișici Alexandrescu 2015 = Maria Vulișici Alexandrescu, *Considerații pe marginea proformelor*, în *Înspre și dinspre Cluj*, p. 665–677.

INTERROGATIVE AND RELATIVE PRONOMINAL ADJECTIVES AS PRO-ADJECTIVES – A CERTITUDE?

(Abstract)

The present article deals one pro-form subclass – the pro-adjective. The first part, offers a theoretical perspective, on pronominal adjectives and the pro-form class. Pronominal adjectives have, as it is already known, a different status due to both the pronominal and adjectival characteristics. The pro-form class represents a semantical-referential class of words which lack their own reference because they take it from another element with a referential capacity. As pro-forms, pro-adjectives are words that connect with a full referential adjective, receiving their own reference in this way. The second part of the article is an analysis of the interrogative and relative pronominal adjectives – *ce*, *care* and *cât* (*câtă*, *câți*, *câte*) – with the purpose of confirming or denying their capacity to function as pro-adjectives.

The conclusion reached here is that only the interrogative and relative pronominal adjectives, when they are used in an exclamatory context, are pro-adjectives by excellence. However, the functioning as pro-adjectives of the above mentioned forms is not excluded in non-exclamatory contexts, but the decisive factor in establishing the type of pro-form (pro-adjective, pro-noun or pro-numeral) is the context.

Cuvinte-cheie: *adjectiv pronominal interogativ, adjectiv pronominal relativ, referință, proformă, proadjectiv.*

Keywords: *interrogative pronominal adjective, relative pronominal adjective, reference, pro-form, pro-adjective.*

*Universitatea „Babeș-Bolyai”
Facultatea de Litere
Cluj-Napoca, str. Horea, 31
teusdea_bianca92@yahoo.com*